

En Skånsk Hämndsaga

När kan explicit våld vara meningsfullt berättande i ett filmmanus?

Anton Svantesson-Helkiö

Mediekultur: Manus och Regi

2023

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Mediekultur
Identifikationsnummer:	23423
Författare:	Anton Svantesson-Helkiö
Arbetets namn:	En Skånsk Hämndsaga – När kan explicit våld vara meningsfullt berättande i ett filmmanus?
Handledare (Arcada):	Jan Nåls
<p>Sammandrag:</p> <p>När jag skrev mitt manus <i>En Skånsk Hämndsaga</i> som är en våldsamt berättelse om en man som utkräver hämnd mot sina gamla mobbare, så var jag orolig att det skulle anses vara exploaterande på grund av det extrema våldet. Det ledde mig till att bli intresserad av exploitation filmer och meningsfullt berättande, och jag ämnar svara på frågan när kan explicit våld vara meningsfullt berättande i ett filmmanus. För att svara på denna fråga så analyserar jag berättandet i mitt manus och om mitt manus fyller kriterierna för en exploitation film. Det är en subjektiv analys gällande manusets karaktärer och teman för att avslöja min films intentioner. Medan scenerna som skildrar extremt våld kan anses som exploaterande så är de viktiga för berättelsen, och de är inte skildrade på ett sätt som tar det för långt. Genom analysen av mitt manus så kom jag till slutsatsen att gränsen mellan en film som är exploaterande eller inte är obestämd. Exploitation filmer anses generellt att ha inkonsekvent berättande med mer fokus på scener som är exploaterande, men denna analys visar att explicit våld har en plats i mitt manus, och att det inte blir exploaterande. Allt våld som finns där, existerar av en anledning och den anledningen blir desto tydligare i min analys.</p>	
Nyckelord:	Exploitation film, manus, filmanalys, genre, berättande, våld
Sidantal:	37
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Media culture
Identification number:	23423
Authore:	Anton Svantesson-Helkiö
Title:	A Scanian Revenge Tale: When can explicit violence be meaningful in a screenplay?
Supervisor (Arcada):	Jan Nåls
<p>Abstract:</p> <p>When I was writing the screenplay for <i>A Scanian Revenge Tale</i>, which is a violent story about a man exacting revenge on his old bullies, I was concerned about it being considered exploitative because of the extreme violence. This led me to being interested in exploitation films and meaningful storytelling, and I aim to answer the question whether explicit violence can be meaningful in a screenplay. To answer this question, I analyze my screenplay's narrative, and if it fills the criteria for an exploitation film. It is a subjective analysis about the screenplay's characters and themes, and it reveals the intentions of my film. While the scenes that depict extreme violence can be considered exploitative, they are very important for the story, and they are not depicted in a way that takes it too far. Through the analysis of my screenplay, I concluded that the line between films that are exploitative and those that aren't is indeterminate. Exploitation films are generally considered to have inconsistent narrative with more focus on scenes that are exploitative, but this analysis shows that explicit violence does have a place in my screenplay, and that it is not exploitative. All the violence that is there, exists for a reason, and that reason is even clearer thanks to my analysis.</p>	
Keywords:	Exploitation film, screenplay, film analysis, genre, narrative, violence
Number of pages:	37
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

Innehåll

1	Introduktion	3
1.1	En Skånsk Hämndsaga – synopsis	5
1.2	Forskningsfråga.....	6
1.3	Metod	7
1.4	Syfte	7
1.5	Mål.....	8
2	Inspirationskällor	8
2.1	I Spit on Your Grave (1978).....	9
2.2	Irréversible (2002)	10
2.3	Bully (2001).....	11
3	Teori	13
3.1	Exploitation film.....	13
3.1.1	Definition och bakgrund.....	13
3.1.2	Rape & Revenge	15
3.1.3	Vigilante	16
3.2	Meningsfullt berättande.....	17
3.2.1	Orsak och verkan.....	17
3.2.2	Tid	18
3.2.3	Början, slut och utvecklingsmönster	18
3.2.4	Beskrivning.....	19
4	Reflektioner om ämnet	20
5	Analys	22
5.1	Genre	22
5.2	Karaktärer	24
5.3	Manusets vändpunkter.....	26
5.4	Manusets klimax	27
5.5	Manusets teman	29
6	Resultat	30
7	Diskussion	31
8	Källor/References	35

1 Introduktion

Hur vet man att man har fått den rätta idén för ett manus? Eller rättare sagt, när vet man? Jag fick som idé i januari 2022 att skriva ett långfilmsmanus som skulle behandla ämnet hämnd. Idén kom till mig efter en kväll hos min vän, Ida Henriksson, varvid jag berättade om min historia att bli mobbad. Ida sa då helt klockrent ”Jag skulle vilja hitta dina mobbare och spöa skiten ur dem!”. Direkt när hon sa det så var det som att en glödlampa tändes, jag fick en uppenbarelse. Helt plötsligt så visste jag vad min hämndhistoria skulle handla om.

Jag passade sedan på att berätta för min handledare, Jan Nåls, om min idé, och responsen som jag fick var all motivation jag behövde för att påbörja skrivprocessen. Jag bestämde mig för att det skulle bli ett långfilmsmanus. Jag tänkte att jag hade skrivit långfilmsmanus sen tidigare, så hur svårt kunde det verkligen bli? Jag återkommer till den biten lite senare.

Jag började skriva manuset slutet av januari 2022 med tanken att jag skulle skriva något som jag aldrig hade skrivit tidigare: en hämndmusikal. En kommentar som jag fick av Jan var att våga bryta loss från den psykologiska realismen, våga vara extrem och viktigast av allt; våga misslyckas med detta. Det kändes som att jag hade alla förutsättningar att skriva något som skulle vara oerhört lekfullt, musikaliskt, våldsamt fast framför allt minnesvärt.

Jag spenderade ungefär två månader att skriva på manuset, alltså från januari till mars, och jag försökte skriva så fritt som möjligt. Dvs inte tänka på vad jag kan och inte kan göra, vad saker kostar osv. Jag märkte däremot väldigt fort att jag gjorde det alldeles för svårt för mig själv genom att skriva en musikal, så efter att ha skrivit i två månader och bara fått fram tio sidor så bestämde jag mig för att överge den idén. Det kändes inte rätt, det kändes inte som att det kom från mig. Jag lade manuset på is, jag ville fortfarande förverkliga min idé, men jag behövde ta lite distans från det och fundera på vad jag ville berätta.

Snabbspola ett antal månader till september, jag återvände till min idé. Efter att ha spenderat åtskillig tid med att fundera på min idé, så visste jag helt plötsligt hur jag skulle berätta denna historia. Jag skulle berätta en psykologisk och våldsam hämndhistoria med semi-autobiografiska element från min barndom. Det skulle vara personligt och rannsokande, på många sätt så blev det att skriva ner mina egna fantasier kring vad jag skulle ha gjort mot mina mobbare om jag hade haft chansen att hämnas. I slutändan är film en fantasi, och jag kunde inte tänka mig ett bättre sätt att ägna min tid åt än att skriva en sjuhelvetes hämndfantasi.

Jag visste ögonblickligen att detta manus skulle kräva mer av mig än alla andra manus som jag hade skrivit fram tills då. Att skriva ett manus är enormt tidskrävande, fast ännu mer så när det är ett långfilmsmanus. Det var den psykologiska aspekten som var jobbigast då det handlade mycket om att göra en djupdykning i mitt förflutna, och fundera på hur mycket jag skulle plocka från mig själv och vad som skulle vara påhittat. I slutändan så blev den största delen av manuset ren fiktion, fast den innehåller moment som är inspirerade av verklighet. Även fast mycket av manuset är ren fiktion så är det inte mindre personligt för det. Det viktigaste för mig när jag skriver ett manus är att det känns äkta och att det på något sätt förmedlas till läsaren. Det kändes åtminstone äkta för mig, och det var viktigt.

När jag skrev manuset så tänkte jag mycket på andra filmer som behandlar ämnet hämnd, och de mest självklara var *Kill Bill* (2003, Quentin Tarantino), *I Spit on Your Grave* (1978, Meir Zarchi), *The Last House on the Left* (1972, Wes Craven), *Promising Young Woman* (2020, Emerald Fennell), *Irréversible* (2002, Gaspar Noé). Det var filmernas hantering av ämnet som intresserade mig mest, i synnerhet *I Spit on Your Grave* och *Irréversible*. De behandlar hämnden på ett väldigt extremt sätt, och de inspirerade mig när det kom till min skildring av hämnd. I synnerhet så fick filmerna mig att ställa frågan om hämnden verkligen är ljuv.

Det tog sammanlagt 1,5 månad att skriva det första utkastet, och sedan var det där med att komma på en bra titel. Att komma på titlar var jättesvårt, då det inte är min starkaste sida när jag skriver manus. Jag ville komma på en titel som på något sätt skulle sammanfatta hela berättelsen, och skapa tillräckligt med intresse för att vilja läsa.

Slutligen så landade valet på *En Skånsk Hämndsaga*, och jag tyckte att det var en passande titel då det är en film om hämnd och den utspelar sig i Malmö. Fast detta kanske ändras i kommande utkast, då jag mer än gärna hade förverkligat manuset här i Helsingfors.

Jag vill tro att med detta manus så har mina kunskaper om att skriva manus fördjupats ytterligare. *En Skånsk Hämndsaga* är det svåraste manuset jag har skrivit hittills, det tog mycket tid, och den tiden kantades av mycket ångest och osäkerheter. Jag vill med detta arbete få en djupare förståelse för vad jag har skrivit, samt lära mig mer om en väldigt specifik filmgenre. Alla dessa kunskaper och insikter vill jag applicera på min blivande karriär som manusförfattare och regissör. Endast tiden kan utvisa om jag lyckas eller inte.

1.1 En Skånsk Hämndsaga – synopsis

En Skånsk Hämndsaga är en psykologisk hämndthriller som följer en kille som heter Jocke. Vi får följa honom i mellanstadiet och högstadiet där han blir hänsynslöst mobbad av en kille som heter Sigge, och dennes kumpan, Kenny. Jocke bor i Malmö med sina föräldrar som inte tycks göra något åt hans situation i skolan, och det är något som Sigge och Kenny utnyttjar till fullo. Den enda ljusa punkten i Jockes liv är hans kärleksintresse Olivia, som visar honom att det finns kärlek och hopp i hans mörka tillvaro.

Många år senare när Jocke är vuxen så bestämmer han sig för att utkräva hämnd mot Sigge och Kenny. Han kidnappar Sigge och låser in honom i en mörk källare. Sigge ska få lära sig hur det är att känna samma rädsla som Jocke kände i skolan, och att vara fast i en hopplös situation. Men trots Jockes starka begär att hämnas mot sina gamla plågoandar så måste han fråga sig själv om hämnden verkligen är ljuv, eller om det gör honom till exakt samma person som Sigge och Kenny.

En Skånsk Hämndsaga är en stark och obehaglig berättelse som behandlar tidlösa teman såsom hämnd, mobbning, uppväxt och rättvisa.

1.2 Forskningsfråga

När jag skrev manuset till *En Skånsk Hämndsaga* så var det viktigt för mig att berätta den på ett så meningsfullt sätt som möjligt, fast samtidigt så var jag medveten om att berättelsen hade några saker gemensamt med exploitation genren. Detta gällde framför allt scener där explicit våld förekom. Det var där som jag blev intresserad av förhållandet mellan meningsfullt berättande och exploitation filmer, och jag valde att fokusera min avhandling på denna forskningsfråga: *När kan explicit våld vara meningsfullt berättande i ett filmmanus?* En sekundär forskningsfråga är: Hur kan man använda exploitation-genren i ett analyserande syfte?

Jag hoppas på att få svar på dessa frågor genom att analysera om *En Skånsk Hämndsaga* kan anses vara en exploitation film, och även analysera om berättelsens olika komponenter följer etablerade konventioner som gör en film koherent. Förutsättningen är att om en film inte följer dessa konventioner så kommer berättelsen lida av inkonsekvenser eller inkludera onödiga delar – det vill säga delar som inte bidrar något till berättelsen. Detta kan man säga är vanligt i exploitation filmer, och det förklaras betydligt mer djupgående i teoridelen hur dessa konventioner bidrar till filmens berättande och vad som skiljer exploitation filmer från de andra. I den här avhandlingen så används termen ”meningsfullt berättande” på ett sätt som refererar till berättande som följer de etablerade konventionerna, som är definierade av Bordwell och Thompson i *Film Art: An Introduction* (2004). I *Film Art: An Introduction* har Bordwell och Thompson definierat reglerna som filmer ska följa, för att på så sätt kunna bli förstådda av tittarna. Det är viktigt att vara medveten om dessa regler därför att om en films berättande ska vara meningsfullt så måste man kunna förstå det. På grund av att vad som anses vara meningsfullt är subjektivt, så kommer det även att finnas en subjektiv analys av mitt manus och dess avsedda mening.

Jag är främst intresserad av hur man kan porträttera våld på ett meningsfullt sätt. Det måste stödja berättelsen och inte kännas som ett billigt knep för att locka publiken eller skapa rubriker. Det är där som min studie av exploitation genren kommer väl till nytta, då det är en genre som använder sig av tabubelagda ämnen och porträtterar det på ett så extremt sätt som möjligt. Jag vill se hur våldet i *En Skånsk Hämndsaga* har ändrats från

utkast till utkast, och hur pass extremt eller icke extremt det är, samt om det har sin plats i mitt manus.

1.3 Metod

I detta examensarbete så kommer jag att genomföra en kvalitativ analys av manuset av min egen film *En Skånsk Hämndsaga* gällande hur den relaterar till existerande teorier runt exploitation filmer, vad deras roll är i film och vad som anses vara meningsfullt berättande. Jag kommer även att inkludera mina egna reflektioner som jag hade när jag skrev manuset för att på så sätt kunna utforska hur dessa problem influerade skrivprocessen, samt utreda motiven i att skriva sådana filmer. Utöver att analysera mitt manus så kommer jag att ta en snabb titt på tre stycken exploitation filmer som inspirerade mig när jag skrev mitt manus för att på sätt ge mer kontext till mina studier. Allt detta kommer att skapa en begriplig bild av på vilka sätt explicit våld kan vara meningsfullt berättande i ett filmmanus ur ett teoretiskt och personligt perspektiv.

Själva analysen är uppdelad i fem delar; först så börjar jag med manusets genre, och sedan fortsätter jag med att diskutera huvudkaraktärens karaktärisering och andra viktiga karaktärer. För det tredje så kommer jag att analysera olika vändpunkter och slutligen manusets klimax. Jag kommer även att diskutera manuset och dess teman på en generell nivå. Varje del av analysen kommer att inkludera mina reflektioner kring valen som jag gjorde medan jag skrev manuset, hur andra filmer påverkade mina beslut och hur dessa beslut relaterar till exploitation filmer rent generellt, och vad som anses vara meningsfullt berättande. Syftet med detta är att berätta om den underliggande processen av storytelling och frågan gällande om explicit våld kan vara meningsfullt berättande i ett filmmanus.

1.4 Syfte

Jag vill med detta arbete få en djupare inblick i en filmgenre som jag inte har så mycket kunskaper om. Jag vill veta hur man med hjälp av filmanalys kan identifiera vad som definierar en filmgenre.

Syftet är också för mig att bli mer analytisk gällande mitt egna manusskrivande, få en djupare inblick i min process när jag skriver. Jag vill med min analys av mitt manus fördjupa mina kunskaper om att skriva ett långfilmsmanus för att på så sätt kunna bli en bättre manusförfattare och storyteller.

1.5 Mål

Målet med detta arbete är att ta reda på den etiska sidan i exploitation filmer när det kommer till mitt manus. Var ligger etiken för mig i att skriva våldsamma och sexuella scener? Har det ett syfte och för handlingen framåt eller faller det under kategorin exploitation? Blir det någon form av romantisering av våld när man skriver en hämndhistoria? Romantisering är att beskriva något på ett sätt som förskönar det. Jag hoppas att med min analys av mitt manus och denna filmgenre att få till ett arbete som är tankeväckande, och som kan generera intresse för andra att börja analysera filmer. Dvs att kolla bortom underhållningsvärdet och se djupare in i en films teman, karaktärer och uppbyggnad.

2 Inspirationskällor

I detta kapitel så kommer jag att diskutera utvalda filmer från exploitation genren. För att avgränsa denna del så har jag valt ut tre filmer som jag känner bäst definierar denna genre. Viktigt att nämna, dessa filmer har ingen koppling till mitt manus *En Skånsk Hämndsaga*, däremot så har de legat som inspiration för mig. Dessa val kommer kanske att ses som konstiga, och medan det är många filmer som har legat som inspiration för mig så är det dessa tre som har påverkat mig starkast i mitt skrivande.

2.1 I Spit on Your Grave (1978)

I Spit on Your Grave är en amerikansk skräckfilm från 1978, skriven och regisserad av Meir Zarchi. Filmen berättar om en författare, Jennifer Hills, som åker till en liten by i Connecticut för att skriva sin första roman. Ganska snart så blir hon terroriserad av fyra invånare som utsätter henne för en brutal våldtäkt och lämnar henne för att dö. Vad de inte räknar med däremot är att hon ska komma tillbaka för att hämnas.

I Spit on Your Grave förblir en av filmhistoriens mest kontroversiella och hatade filmer. Den har väckt starka känslor på grund av dess magstarka skildring av våldtäkt och explicit våld. Detta kan tyckas vara en väldigt udda film att ha som inspiration, men faktum är att *I Spit on Your Grave* påverkade mig på ett väldigt djupt plan när jag såg den. Varför? När jag satte mig ner för att skriva *En Skånsk Hämndsaga* så var det med tanken att skriva något som skulle kännas som en blytung spark i magen, och det är just vad *I Spit on Your Grave* är – en blytung spark i magen.

Är det en jättebra film? Nej. Är det en nyskapande film? Verkligen inte. Det hade gjorts filmer om våldtäkt innan *I Spit on Your Grave*, som till exempel *Jungfrukällan* och *The Last House on the Left*. Däremot så går det inte att förneka att *I Spit on Your Grave* tar hela konceptet ett steg längre genom att ha en våldtäktsscen som är 25 minuter lång, och det är utan tvekan bland det mest upprörande och omskakande som någonsin har filmats. Hela den scenen är sprängdfylld med obehag och man sympatiserar sig verkligen med Jennifer. Man lider med henne, och man hatar förövarna så mycket att man blir nästintill förbannad.

Den ilskan som jag som tittare kände när jag såg filmen, är den typen av ilska som jag vill förmedla i *En Skånsk Hämndsaga* under alla mobbningsscener. Så summa summarum, *I Spit on Your Grave* gjorde mig arg och upprörd, och dessa känslor inspirerade mig när jag skrev mitt manus.

2.2 Irréversible (2002)

Irréversible är ett franskt drama från 2002 i regi av Gaspar Noé. Alex och Marcus älskar varandra. Tillsammans med Pierre, en gammal älskare till Alex, är de på väg till en fest. Men under kvällen går allting våldsamt fel. För att mannen är ett djur. För att längtan efter hämnd är en naturlig impuls. För att de flesta brottslingar förblir ostraffade. För att förlusten av någon man älskar är lika förödande som ett blixtnedslag...

Om *I Spit on Your Grave* inspirerade mig med känslorna som den väckte, så går det samma att säga om *Irréversible*. Fast samtidigt så är det inte för känslornas skull som denna film inspirerade mig, utan det är snarare på grund av berättargreppet.

*Irréversible*s berättargrepp är inte på något sätt nyskapande, då det har gjorts filmer tidigare med omvänd kronologi. Det som inspirerade mig med berättargreppet var att börja med en extrem händelse, i det här fallet så börjar mitt manus med en väldigt våldsam mobbningsscen. *Irréversible* börjar med att en man bärs ut från en nattklubb på

en bår med en bruten arm. Detta skapar genast intresse och man vill veta vad det är som har hänt, och jag vill skapa sådant intresse med min öppningsscen.

Att berätta en film som inte är i kronologisk ordning har alltid varit väldigt intressant för mig. Det är på grund av att det blir mer spännande då man inte vet vad som kommer att avslöjas längs filmens gång. Som till exempel i *Irréversible* så får man veta att Marcus är ute efter att hämnas Alex, som har blivit våldtagen och brutalt misshandlad. I *En Skånsk Hämndsaga* så används flashbacksen på ett sätt för att avslöja nya saker om karaktärerna, och vad det är som har lett till att Jocke vill hämnas.

Summa summarum, *Irréversible* har inspirerat mig med sitt spännande berättargrepp samt för dess skildring av hämnden. Filmen gör det klart och tydligt att det inte går som man har tänkt sig när man är ute efter att hämnas, och det var något som jag ville utforska på samma sätt i mitt manus.

2.3 Bully (2001)

Bully är ett amerikanskt drama från 2001 i regi av Larry Clark. En grupp tonåringar har fått nog av deras vän, Bobby Kent, som är en grym och tyrannisk översittare. De bestämmer sig för att det bara finns en utväg, och det är att döda honom.

Slutligen så har vi Larry Clarks kontroversiella film, *Bully*. Larry Clark är en av nutidens mest polariserande filmskapare. Ända sedan hans regidebut *Kids* så har han skapat rubriker med sina filmer som är fullsmockade med tonåringar på drift. Clark är en filmskapare som gång på gång beskylls för att exploatera sina ämnen och skådespelare. Hans filmer har oftast mycket tonårssex och droganvändning, vilket blir desto mer kontroversiellt med tanke på att Clark var 52 år gammal när han regisserade *Kids*, och sedermera 58 år gammal när han regisserade *Bully*.

Varför har jag då haft *Bully* som inspiration för *En Skånsk Hämndsaga*?

Det är karaktäriseringen av filmens antagonist, Bobby Kent, som har inspirerat min karaktärisering av antagonisten Sigge. Bobby Kent visas som en brutal, manipulativ och hänsynslös mobbare som gör livet surt för de andra karaktärerna. Karaktärens brutalitet var något som jag ville ge till Sigge, jag ville skapa en karaktär som skulle vara så avskyvärd och när jag såg Nick Stahls rollprestation i *Bully* så trillade polletten ner.

Jag kände ett sådant starkt hat mot mina mobbare när jag växte upp, och när jag såg *Bully* så påmindes jag om det hatet, och det ville jag förmedla i min karaktärisering av Sigge. Det kanske låter lite enformigt att säga det på det viset, men det är sanningen. En annan sak med *Bully* som inspirerade mig förutom karaktäriseringen av antagonisten är att det är en tämligen obekvämt film att se på. Den är inte ett dugg underhållande när det kommer till hur den skildrar våldet. Våldet som vi får se är väldigt stökigt och realistiskt skildrat – i synnerhet när Bobby Kent mördas. Jag ville göra våldet i *En Skånsk Hämndsaga* lika obekvämt att se på, och realismen var väldigt viktig för mig att få till på samma sätt som Larry Clark fick till det.

Så *Bullys* främsta inspirationskälla för mig var dess porträttering av antagonisten och skildring av våldet. Medan jag kan se att *Bully* är en film som kan klassas som en exploitation film, och att Larry Clark exploaterar sitt ämne, så kan jag inte förneka att det är en omskakande och berörande film.

Då var denna del avklarad, och nu beger vi oss till den delen som behandlar exploitation genren när det kommer till dess historia och underkategorier.

3 Teori

I första delen av teorin kommer jag att skriva djupgående om exploitation genren, dess historia och underkategorier så som rape & revenge och vigilante. Genom att förstå vad exploitation genren innebär and dess historiska kontext kan jag motivera om mitt manus kan räknas som exploitation film eller inte i analysdelen. Underkategorierna rape & revenge och vigilante diskuteras mer eftersom de har liknande teman som mitt manus.

I andra delen av teorin kommer jag skriva om de olika konventionerna i berättande. Som jag sa tidigare, i denna uppsats används termen ”meningsfullt berättande” på ett sätt som refererar till berättande som följer konventionerna definierade av Bordwell och Thompson i *Film Art: An Introduction* (2004).

3.1 Exploitation film

3.1.1 Definition och bakgrund

Termen ”exploitation film” kom först till i 1930-talets USA, och det var för att marknadsföra filmer som handskades med förbjudna eller kontroversiella ämnen, och som vanligtvis var gjorda med tveksamma intentioner, detta förklarar Eric Schaefer (2001, s. 3–5). Dessa så kallade förbjudna ämnen involverade ämnen så som prostitution, nakenhet och droganvändning. Fast detta var konstant i ändring då man letade efter ämnen som låg rätt i tiden. Schaefer lägger även till att dessa filmer inte bara skildrade sina ämnen på ett tveksamt sätt, de var även billigt gjorda med lågt produktionsvärde, och de kunde vara svåra att hänga med i på grund av hur de var klippta. Med den sortens klippning kunde scener vara klippta på ett sätt som gjorde det svårt att veta var och när scenen tar plats, och hur den hänger ihop med de andra scenerna (Schaefer, 2001, s. 3-5).

När det kommer till termens bakgrund, så förklarar Schaefer att ordet ”exploatera” i ”exploitation” refererar till själva akten av att exploatera filmens ämne som en marknadsföringsteknik då dessa filmer oftast saknade stora namn som fungerade som publikmagneter. I själva verket så hävdar Roche (2015) att exploitation film borde definieras som en typ av produktion eller märke än en genre. De är filmer som inte

kostar mycket, och som förlitar sig på etablerade genrer såsom skräck och kampsportsfilmer, och behandlar ämnen som anses vara tabubelagda eller för chockerande.

Ett väl känt exempel på en exploitation film är tidigare nämnda *I Spit on Your Grave* från 1978, som handlar om en ung kvinna som blir våldtagen och sedermera hämnas på gärningsmännen. Enligt en artikel skriven av Dave J. Wilson i *Diabolique Magazine* (2019), så kostade filmen runt 80 000 dollar att göra, och vissa av inspelningsplatserna var filmskaparnas egendomar. Det går utan att säga att våldtäkt är ett tabubelagt ämne, men filmen tog det ett steg längre genom att ha en våldtäktsscen som var 25 minuter lång, samt att huvudkaraktären är naken under största delen av filmens speltid.

Som Roger Ebert skrev i sin recension, han var så chockad av filmens låga produktionsvärde, den enkla och idiotiska storyn, och de få replikerna som man inte kunde höra på grund av den förskräckliga ljudkvalitén. När filmen släpptes på nytt i USA 1983, så kom den med denna tagline: “This woman has just cut, chopped, broken, and burned four men beyond recognition... but no jury in America would ever convict her! I SPIT ON YOUR GRAVE ... an act of revenge”, och den kom med en poster där huvudkaraktären visas i rivna kläder bakifrån. Postern och taglinen antyder extremt våld, och använder det som ett sätt att dra in publiken.

Trots att exploitation filmer har existerat lika länge som film själv, så associerar man exploitation genren med filmer från 1950-, 1960- och 1970-talet då genren blev mer attraktiv för ungdomar (Roche, 2015). Som Thomas Doherty diskuterar i *Teenagers and Teenpics: Juvenilization of American Movies in the 1950s* (2010, s. 35), det berodde på det höga antal tonåringar som föddes under andra världskriget, samt det faktum att tonåringar hade mer pengar att spendera. För att appellera till ungdomsmarknaden så exploaterade exploitation filmer saker som ungdomar var intresserade av på den tiden som t.ex rock'n roll och tonårsbrott (Doherty, 2010, s. 57, 93).

Fast samtidigt, som Roche konstaterar, så började fler och fler skådespelare och regissörer, som senare skulle bli stora namn, att dyka upp i exploitation filmer, som t.ex Francis Ford Coppola, Jack Nicholson och Robert De Niro. På sätt och vis var

exploitation filmer ett acceptabelt sätt att starta sin karriär inom film. Gränsen mellan exploitation filmer och konstnärliga filmer blev allt tunnare, då vissa exploitation filmer lånade stilistiska val från den franska nya vågen eller 1960-talets underground cinema (Roche, 2015). *Texas Chainsaw Massacre* (1974), som anses vara en av tidernas bästa skräckfilmer, var innovativ då den släpptes för dess användning av jump-cut klippning kombinerat med filmens musik. Som filmkritikern Roger Ebert sa i Chicago Sun-Times:

” *The Texas Chainsaw Massacre belong in a select company (with Night of the Living Dead and Last House on the Left) of films that are really a lot better than the genre requires*” (Ebert, 1974)

3.1.2 Rape & Revenge

Exploitation filmer kan delas in i flera underkategorier som alla handskas med olika ämnen. För detta arbete så är de mest relevanta underkategorierna rape & revenge filmer och vigilante filmer.

Rape & revenge filmer definieras helt enkelt som filmer där våldtäkt förekommer som sedan följs upp med offrets hämnd på sina förövare, eller att någon annan agerar å offrets vägnar, detta förklaras av Alexandra Heller-Nicholas (2011, s. 3).

Hon gör en distinktion mellan filmer där en man hämnas en kvinna som har blivit våldtagen, och filmer där kvinnor inte får hjälp av polisen och tar sedermera lagen i egna händer. I bägge fall så är våldtäkten katalysatorn för hämnden. När det kommer till hur rape och revenge filmer närmar sig dessa ämnen, Heller-Nicholas (2011, s. 4) förklarar att det varierar från filmer där tittaren får ett visst nöje av att se sexuellt våld till filmer som har blivit hyllade av kritiker. Enligt Heller-Nicholas, det vida spektrumet av olika typer av rape och revenge filmer reflekterar en generell typ av förvirring över hur man ska representera våldtäkt på film.

Ett av många ämnen som Heller-Nicholas diskuterar i boken *Rape-Revenge Films: A Critical Study* (2011), är den visuella representationen av själva våldtäktsakten.

Denna representation varierar från explicit, symbolisk till fördömande, hemsk och till och med komisk. När man visar en våldtäkt så skapar det obehag i många tittare, fast samtidigt så kan man inte förneka att det är ett kraftfullt verktyg när man visar det.

Som t.ex i *Jungfrukällan* (1960), våldtäkten och mordet på Karin visas i sin fulla brutalitet, och det skapar oundvikligen en stark reaktion hos tittaren. I gengäld, när Töre hämnas Karin så är hans lust för hämnd lika stark som grymheten i hennes våldtäkt och mord. Som Kayle A. Viteo säger:

” The rape must be shown in enough detail to counterbalance the revenge; likewise, revenge must be shown to be proportional to the violent rape, otherwise the film “risks letting the rapists off to some degree.” ” (Viteo, 2012, s. 9)

3.1.3 Vigilante

I vigilante filmer så har man en huvudkaraktär som är ute efter hämnd efter att ha blivit sviken av rättssystemet. Som Glenn D. Novak förklarar i *Social Ills and the One-Man Solution: Depictions of Evil in the Vigilante Film* (1987), huvudkaraktären är oftast en vanlig medelssvensson, exkluderande poliser, krigsveteraner och psykiskt sjuka individer som t.ex Travis Bickle i *Taxi Driver* (1976).

Fast å andra sidan, andra akademiker som Robert Kolker i *A Cinema of Loneliness: Penn, Stone, Kubrick, Scorsese, Spielberg, Altman* (2011) är mer inkluderande i sin definition av genren. Han nämner filmer som *Dirty Harry* (1971) där huvudkaraktären är en polis. Enligt Kolker (2011, s. 52), anledningen till att vigilante filmer kom till under 1970-talet var på grund av korrruptionen inom politik och ekonomi. Detta gav upphov till:

“Odd characters, who seem to insist that only viciousness and excesses of antisocial behavior could lead to triumph in a society seemingly devoid of other means of self-expression.” (Kolker, 2011, p. 239)

Vigilanter anses oftast vara hjältar, fast förtjänar de verkligen att bli kallade för hjältar? Som Kolker poängterar (2011, s. 239), heroism är en myt. Dessutom som den berömde Christopher Vogler (1998, s. 169) konstaterar, *”villains are the heroes of their own stories”*. I slutändan så har hjältar och skurkar mycket gemensamt, Vogler teoretiserar att en skurks värderingar är reflektioner av hjältens, men att dessa värderingar uttrycks på ett betydligt mer intensivt och förvrängt sätt. Fast å andra sidan så behöver vigilanter

varken vara hjältar eller skurkar, utan de kan beskrivas som anti-hjältar. Vogler (1998, s. 41) definierar en anti-hjälte som *“a specialized kind of Hero, one who may be an outlaw or a villain from the point of view of society, but with whom the audience is basically in sympathy.”*

3.2 Meningsfullt berättande

I *Film Art: An Introduction* (2004, s. 69), David Bordwell och Kristin Thompson definierar berättande som följande: *“We can consider a narrative to be a chain of events in cause-effect, relationship occurring in time and space. A narrative is thus what we usually mean by the term story.”* Av dessa komponenter så nämner de kausalitet och tid som de viktigaste, eftersom om man inte vet hur händelser är kopplade till varandra, samt vad som är händelseordningen så skulle det vara svårt att förstå berättande.

I följande kapitel så kommer jag att vidareutveckla berättandets olika komponenter – orsak och verkan, tid och utvecklingsmönster – det är för att skapa en begriplig bild av vad sammanhängande berättande är. Slutligen så kommer jag också att diskutera en annan texttyp, nämligen beskrivning.

3.2.1 Orsak och verkan

Karaktärer är centrala aktörer när det kommer till orsak och verkan, enligt Bordwell och Thompson (2004, s.72): de får saker att hända och de reagerar på händelserna runt omkring dem. Egenskaper som karaktärerna har är att de också är en del av berättandets orsak och verkan. Till exempel, en karaktärs attityd kanske inte betyder något i början, men kommer senare att spela en signifikant roll i berättandet. En berättelses orsak och verkan kan också initieras av något annat än karaktärerna. Bordwell och Thompson (2004, s. 72) använder filmen *Jaws* (1975) som ett exempel: i filmen så är det en haj som triggar igång det terroriserade samhällets agerande.

Ibland så kan inte orsak och verkan härledas så lätt från en films handling, utan det måste sättas ihop från lite bitar av information (Bordwell & Thompson, 2004, s. 73). Bordwell och Thompson demonstrerar detta med den typiska detektiv berättandet där ett

mord har skett, men vi vet inte varför. Den typen av berättande skapar nyfikenhet och intresse hos tittaren, och får de att vilja veta hur berättelsen kommer att utvecklas.

3.2.2 Tid

När det kommer till att förstå tidens betydelse i berättandet så är det viktigt att förstå skillnaden mellan plot och story, som handlar om händelseordningen och vad som inkluderas och vad som inte inkluderas. För att uttrycka det kort, Bordwell och Thompson (2004, s. 71) förklarar att story är den kronologiska händelseordningen som inkluderar händelser som inte visas, men som vi kan anta – till exempel, vi kan anta att en karaktär gör ett flertal ointressanta saker som att äta, sova och gå på toaletten. Plot är däremot det som vi uttryckligen ser, men det inkluderar även annat material som ändrar på vår uppfattning av berättelsen som till exempel musik, för- och eftertexter och klippning. Plot har också friheten att visa händelserna i icke kronologisk ordning, men tittaren kan fortfarande förstå storyn utifrån händelseordningen. Andra komponenter när det kommer till tid i berättande är varaktighet och frekvens (Bordwell & Thompson, 2004, s. 75-76), men dessa kommer inte att diskuteras i denna avhandling.

3.2.3 Början, slut och utvecklingsmönster

I *Film Art: An Introduction* så skriver Bordwell och Thompson att ”*a film does not just start, it begins*” (2004, s. 80). Det är sannerligen inte relevant hur en film börjar, eftersom syftet med en films början är att skapa förväntningar för möjliga orsaker och verkan som tar plats i berättandet och på sätt fånga tittarens intresse. En typisk början är att presentera en rad händelser som säger något om karaktärerna och om situationen innan något större händer. En film kan också börja mitt under en händelse, och det är ett bra sätt att skapa intresse hos tittaren och göra de nyfikna på att ta reda på vad som har lett till den händelsen.

Allt eftersom filmen fortskrider så ändras dess orsak och verkan, och tittarens förväntningar på vad som kommer att hända närmast under hela filmen blir allt snävare. Som Bordwell och Thompson säger: ”*most patterns of plot development depend heavily upon the ways that causes and effects create a change in a character’s situation.*”

Det kan till exempel ske en förändring i kunskapen när en karaktär får veta en viktig bit information som får dem att reagera på ett visst sätt. Utvecklingsmönster kan också kopplas till tid och rum (Bordwell & Thompson, 2004, s. 81) om det som sker i nutid förklaras genom flashbacks eller om utrymmet där filmen tar plats är ett instängt område som till exempel ett tåg eller flygplan.

Precis som hur en film inte startar utan börjar, så kan detsamma sägas om slutet. En film stoppas inte, utan den slutar. Filmer slutar oftast med ett klimax där väldigt få alternativ finns tillgängliga för vad som kan hända härnäst. Till exempel i *Jaws*, antingen så kommer filmen att sluta med att hajen dör eller att de som jagar den dör. Oftast så är ett klimax spännande för tittaren, men det är inte helt ovanligt för en film att sluta med ett antiklimax genom att ha ett öppet slut där tittaren får föreställa sig vad som händer härnäst.

3.2.4 Beskrivning

Om berättande kretsar kring orsak och verkan och hur det för berättelsen framåt, så har beskrivning att göra med kontinuitet. Som Seymour Chatman (1990, s. 45) demonstrerar, i en skriven text så pausas berättelsen när något beskrivs. I en film däremot så är beskrivande moment annorlunda. Enligt Chatman (1990, s. 50), beskrivande moment i filmer är när filmen avviker från ”förutsägbara rytmer” som utgör den logik-baserade orsak och verkan i berättandet. Detta kan uppnås genom att fokusera på ett objekt eller en figur en kortare eller längre stund än nödvändigt. Ett exempel på detta är den ”manliga blicken”, som Laura Mulvey myntade, där kameran fokuserar på en kvinnlig figur längre än nödvändigt för att på så sätt tillfredställa voyeuristiska begär (Fisher, 1992, s. 19).

Medan många filmer inkluderar beskrivningar, så används det fortfarande som en fördel för filmens berättande – till exempel, etablerande bilder är beskrivande men de har en plats i berättandet då de hjälper en att förstå var händelserna tar plats, som förklarat av Fisher (1992, s. 20). En genre som fokuserar mer på beskrivning på bekostnad av berättande är porrigenren. I dessa filmer så läggs det ner mycket tid på att porträttera sexscener på ett så detaljerat sätt som möjligt, men det är knappast något som adderar till berättelsen. När det kommer till exploitation filmer däremot så kan man hitta de

någonstans mittemellan berättande och beskrivning då de oftast har explicita sex- och våldscener än en vanlig film, men de är oftast mer sammanhängande och berättelsedrivna än porrfilmer.

4 Reflektioner om ämnet

Vad visste jag om exploitation genren innan jag påbörjade detta arbete? Inte mycket, och tack vare forskningen som jag har gjort genom att läsa artiklar och utdrag ur böcker så har det gett mig en djupare förståelse kring ämnet som jag skriver om. Det var ytterst intressant att lära sig mer om var själva termen ”exploitation film” kom ifrån, och dess innebörd. Jag visste inte på förhand att det användes som en marknadsföringsteknik och att det handlade om att exploatera filmernas ämnen.

Just den delen av forskningen fick mig att fundera på om jag exploaterar ämnen så som mobbning och våld i mitt manus *En Skånsk Hämndsaga*. Det är något som jag kommer att gå djupare in på när jag analyserar manuset. Jag vill gärna tro att jag inte gör det, då manuset behandlar ämnen som ligger mig nära, och jag känner själv att det behandlas på ett ärligt sätt, men hur vet jag hur andra kommer att tolka skildringen av dessa ämnen när de väl läser manuset? Det är alltid en stor risk när man skriver manus om laddade ämnen att det kan komma förbi på helt fel sätt, och att man inte har gjort det rättvisa.

Om man tittar på en film som till exempel *Glen or Glenda* (1953) av Edward D. Wood Jr. Det är en semi-biografisk film som handlar om hans eget liv som en transvestit, och svårigheterna som det medföljer att leva ett hemligt liv bakom stängda dörrar. Det var en djupt personlig film för Ed Wood, men ändå så klassas den som en exploitation film. Det tycker jag är intressant eftersom man tror ju att när en filmskapare berättar en historia som är personlig och rannsokande, att det ska anses vara en viktig film och inte något som mer eller mindre exploaterar sitt ämne.

Är det så att beroende på vilket ämne man väljer för sin film, så är gränsen mellan meningsfullt berättande och exploatering härfin? Ta till exempel *Irréversible* (2002), den har scener som är fruktansvärt våldsamma och jobbiga att ta sig igenom. Jag tänker först och främst på våldtäktsscenen i tunneln som håller på i hela 10 minuter utan att det

klippes en enda gång. Det finns en scen i en nattklubb där en man misshandlas till döds med en brandsläckare, och återigen så klipps det aldrig bort, utan själva akten visas i all sin brutalitet.

Finner jag själv njutning i att se på exploitation filmer? Ibland så kan det vara extremt underhållande att se en film som kantas av hur billigt gjord den är med dåligt foto, ljud och minst sagt undermåligt skådespeleri. Jag älskar filmer som *Friday the 13th* (1980), *Texas Chainsaw Massacre* (1974), *The Bird with the Crystal Plumage* (1970) och *Prom Night* (1980). I synnerhet så är *Friday the 13th* ett perfekt exempel på en exploitation film. Den gjordes under det årtiondet när slasher filmer blev en populär underkategori inom exploitation genren. Den har allt som kännetecknar en exploitation film; den innehåller ungdomar, icke kända skådespelare (med undantag för Betsy Palmer), droger, sex och våld. Allt som ansågs vara tabu fanns att hitta i *Friday the 13th* med besked.

Fast samtidigt så finns det exploitation filmer som gör mig enormt obekvämt, och det gäller i synnerhet *I Spit on Your Grave* (1978) och *The Last House on the Left* (1972). Dessa filmer gör mig obekvämt just på grund av ämnena som de behandlar, framför allt våldtäkt. Det finns inget underhållande i dessa filmer, utan dessa filmer är nästintill motbjudande att se på, just på grund av deras orubbliga skildring av våldtäkt. Fast samtidigt så kan jag inte förneka filmernas kraft i att få mig att känna starkt obehag, och det är sådant obehag som jag vill förmedla i mitt manus när det kommer till de våldsamma partierna.

Fast samtidigt så är jag inte ute efter att chockera eller sensationalisera något i mitt manus, utan jag vill berätta en hårt slående och gripande historia som kan resonera med folk som har blivit utsatta för mobbning eller liknande. Det är inte alls min önskan att exploatera något, utan allt som finns i manuset finns där av en anledning för att föra fram berättelsen på ett naturligt sätt.

Sammanfattningsvis så var forskningen extremt givande på alla sätt och vis, jag har fått djupare insikter som jag kommer att applicera på min analys av manuset i kommande kapitel. Jag känner att jag kan mycket mer om exploitation filmer och dess

underkategorier så som rape och revenge och vigilante, och vad för relevans genren har för mitt manus och min forskningsfråga. Det är alltid spännande att lära sig mera om filmgenres som man inte har så mycket kunskap om, och jag kan inte tänka mig en mer spännande genre än exploitation genren.

5 Analys

I denna del så kommer jag att analysera mitt manus, och analysen är uppdelad i fem delar som jag diskuterar på djupet. Jag kommer att skriva om manusets genre, och var jag tycker att mitt manus hamnar. Det efterföljs sedan av manusets karaktärer, där jag skriver om de tre viktigaste karaktärerna i berättelsen. Sedan så diskuterar jag manusets olika vändpunkter, manusets klimax och slutligen dess teman och vad för betydelse dessa har i sammanhanget.

5.1 Genre

Inom vilken genre faller mitt manus *En Skånsk Hämndsaga*? Är det en exploitation film eller en revenge film? Vad exakt finns det i manuset som gör att den skulle kunna klassas som en exploitation? Som det förklaras i teoridelen, exploitation är något som kan definieras som en filmgenre och en marknadsföringsteknik. I och med att mitt manus inte har filmatiserats så faller den inte under marknadsföringsteknik, då återstår inget annat än att den faller under exploitation som en genre.

Mitt manus behandlar väldigt tunga ämnen såsom mobbning, hämnd och våldtäkt, i synnerhet så är hämnd och våldtäkt två ämnen som är typiska för en exploitation film. Som det förklarades i teoridelen så är rape & revenge och vigilante underkategorier inom exploitation genren. Fast som jag ser det så handlar det väldigt mycket om hur dessa ämnen skildras, samt vad mina intentioner som manusförfattare är.

Mina intentioner var aldrig att exploatera något utav dessa ämnen, utan jag ville berätta allt på ett så ärligt och slagkraftigt sätt som möjligt. Jag vill tro att jag kan mycket om mobbning då jag själv utsattes för det under hela min skoltid från mellanstadiet till högstadiet. Varför är jag då orolig för att exploatera det?

När jag tittar på filmer såsom *I Spit on Your Grave*, *The Last House on the Left* och *Bully*, så ser jag mycket som är typiskt för exploitation filmer. Alla tre filmer innehåller omotiverad nakenhet och våld, samt *Bully* innehåller mycket droganvändning.

I mitt manus så finns det en scen där huvudkaraktären är naken, och det är efter att han har duschat och så blir han piskad med en handduk av antagonisterna. Det som är problematiskt med detta, är att huvudkaraktären är en tonåring i den scenen. Fast det finns en anledning till att karaktären är naken utöver det faktum att han just har duschat – det är för att göra honom desto mer sårbar och försvarslös. Det är alltid enormt känsligt med nakenhet som involverar tonåringar, och jag är medveten om att när detta manus filmatiseras att jag möjligen kommer att stöta på problem med just den scenen.

En annan scen som jag kommer stöta på problem med, är våldtäktsscenen som involverar huvudkaraktärens kärleksintresse och antagonisten. Scenen är tänkt som den sista pusselbiten när det kommer till att visa vilket monster antagonisten är, samt hur ingen är ”säker” i berättelsen, utan alla är i fara. Nu är det där med att skildra tonåringar i sexuella situationer, det är något som är enormt obekvämt och som per automatik väcker starka känslor. Våldtäkt är något som är synonymt med exploitation filmer, och då kan man fråga sig om *En Skånsk Hämndsaga* hamnar i den genren på grund av att den har en våldtäktsscen i sig.

Fast samtidigt så är det viktigt att tänka på att jag inte har gjort någon utav de våldsamma scenerna till något som ska vara underhållande eller sensationellt. I de tre första utkasterna så fanns där en viss glorifiering av våldet, där karaktärerna nästintill hade superkrafter. Att glorifiera är samma som att förhärliga något. De kunde åka på hur mycket stryk som helst och fortfarande resa sig upp som om inget hade hänt. Fast i det fjärde utkastet så har jag tonat ner allt det där, nu glorifieras inget, utan våldet är betydligt mer realistiskt skildrat. Sedan när det kommer till våldtäkten så är det tänkt att inget visas, utan det ska antydast, vilket i mitt tycke är betydligt mer kraftfullt än att direkt visa det. Det är för att ta scenen ännu längre bort från exploitation genren.

I mitt tycke så är inte *En Skånsk Hämndsaga* en exploitation film. Visst, den innehåller moment som man skulle kunna argumentera gör den till en sådan, såsom hämnd och våldtäkt. Fast samtidigt så finns det mycket i den som inte är synonymt med

exploitation genren. Den har explicit våld i sig, men det är inte taget till såna extremer som i en exploitation film. Manuset har tunga teman i sig och berör tabubelagda ämnen, men gör det inte på ett sätt som är exploaterande eller underhållande.

5.2 Karaktärer

En Skånsk Hämndsaga innehåller inte så många karaktärer, och medan jag inte tänker nämna alla, så ska jag nämna de allra viktigaste.

Om vi börjar med **Jocke**, han är filmens protagonist. Han är en kille som när vi först träffar honom så blir han brutalt mobbad, och vi får se att han är en som vid första anblick kan verka vara svag och oförmögen att försvara sig själv. Fast när vi träffar honom flera år senare när han är vuxen så har han vuxit upp till att bli en grym och kall person som vill utöva hämnd. Egentligen så kan man inte kalla Jocke för en protagonist, då han gör saker som är avskyvärda, som till exempel att döda en hund och kidnappa en person som han sedan låser in i en källare. Man skulle kunna kalla Jocke för filmens anti-hjälte. Som det förklaras i teoridelen:

“a specialized kind of Hero, one who may be an outlaw or a villain from the point of view of society, but with whom the audience is basically in sympathy.” (Vogler, 1998, s. 41)

Det är i flashbacksen som läsaren får en chans att sympatisera sig med Jocke.

När jag skrev manuset så baserade jag mycket av Jockes personlighet på mig själv, i flashbacksen då. Precis som Jocke så visste jag inte hur jag skulle försvara mig mot mina mobbare, och det gjorde mig till en enkel måltavla. I mitt manus så är Jocke porträtterad som en som inte har mycket självförtroende i flashbacksen, vilket var fallet för mig när jag var ung. Att skriva Jocke som karaktär var på många sätt en rannsakande process, då det kändes i mångt och mycket som att jag skrev en fikionaliserad version av mig själv, vilket kändes konstigt till en början men som i slutändan var en rikligt belönande upplevelse.

Sigge är filmens huvudantagonist och Jockes ärkefiende. Redan i början när vi träffar Sigge så är han porträtterad som en ytterst obehaglig och dominerande personlighet, och är den som leder mobbningen av Jocke. Fast till skillnad från Jocke som växer upp till att bli en iskall och grym hämnare så växer Sigge upp till att bli en normal individ. Han bor ensam tillsammans med sin hund, och verkar på ytan vara en trevlig och välfungerande person. Men det är i flashbacksken som vi får se vilket monster han egentligen är. Han utsätter Jocke för rent ut sagt helvetiska situationer, som till exempel att hålla fast hans huvud i toaletten, hota honom med kniv, piska honom med en handduk samt kalla honom för en massa glåpord.

Man skulle kunna säga att Sigge är en sammansvetsning av alla mobbare som jag har haft oturen att komma i kontakt med. Viktigt att tänka på att jag har gjort honom till en väldigt extrem karaktär, där mina mobbare mest sysslade med psykologisk mobbning och väldigt sällan fysisk sådan, så gör Sigge bådadera. Det som var intressant med att skriva Sigge, var att jag gjorde ett medvetet val att man skulle känna sympati för honom i nutidsscenerna när han är fångad, för att sedan rycka mattan under fötterna på läsaren och visa att han fortfarande är ett monster när han får övertaget. Sigge är på många sätt en klassisk filmskurk, det finns inget riktigt nyskapande hos honom, men jag tror och hoppas på att han är en intressant karaktär och som kan bli en köttig roll för en skådespelare att bita i.

Olivia är en av filmens få kvinnliga karaktärer, och mellan henne och Jockes mamma, Eva, så är hon den viktigaste av de två. Olivia är nämligen Jockes kärleksintresse och är på många sätt den ljusa punkten i denna oerhört mörka och våldsamma berättelse. När vi först träffar Olivia så är det när hon hjälper Jocke upp ur soptunnan, de har en kort konversation med varandra, och Jocke blir omedelbart hänförd av henne. Vi får sedan se hur deras vänskap blomstrar och hur det utvecklas till kärlek mellan dem. Olivia är en av de ytterst få karaktärer som behandlar Jocke med vänlighet och respekt, och det var otroligt viktigt för mig att Olivia skulle kännas som en nyanserad och kontrastrik karaktär.

Precis som med Sigge så är Olivia en sammansvetsning av flera olika tjejer och killar som jag har känt genom åren, och som har betytt mycket för mig. När jag var ung och blev så mobbad som jag blev så hade jag inte så många ljusa punkter i min tillvaro. Jag hade ju såklart min familj, men det var mina vänskaper som gjorde det lite lättare för mig att hålla ut i mina värsta stunder. Olivia beskrivs som en kämpe, när Sigge försöker utsätta henne för samma behandling som Jocke får erfara, så kämpar hon emot och tar Jocke i försvar.

Det var viktigt för mig att visa att trots att Jocke går igenom ett helvete, och tycks vara fast i en hopplös situation, så finns där fortfarande ljuset i mörkret. Det finns hopp och kärlek i en mörk och grym värld.

5.3 Manusets vändpunkter

Manuset innehåller diverse vändpunkter som jag kommer diskutera i detta delkapitel, jag tänker inte nämna alla, utan de allra viktigaste.

Den första vändpunkten som jag kommer att tänka på är en scen där Jocke tvingar Sigge att ta på sig hans mammas klänning, och ge honom en lapdance. Plötsligt, under lapdancen, så skallar Sigge Jocke, vilket får Jocke att falla ner på golvet. Sigge tar sina kläder, Jockes vapen och nyckeln till källaren. Han stänger in Jocke, och är på väg att lämna huset, men då får Sigge sig en tankeställare. Han bestämmer sig för att stanna kvar i huset och avsluta det som han påbörjade i mellanstadiet; nämligen att fortsätta Jockes lidande, fast på ett betydligt mer extremt sätt.

Detta är en viktig vändpunkt i berättelsen då det är i denna scen som antagonisten får övertaget, och är sedermera den som har all makt. Anledningen till varför jag inkluderade denna vändpunkt är också för att visa att Sigge fortfarande är ett monster, att han har inte förändrats det minsta. Jag vill visa med den scenen att en mobbare förblir alltid en mobbare, de kan ge sken att de har blivit bättre människor, när i själva verket så är de fortfarande ute efter att göra livet surt för de som har blivit påverkade.

Den andra vändpunkten i manuset som också är en viktig sådan är våldtäktsscenen. I den scenen så sitter Jocke och Olivia på en parkbänk och hånglar, och det avslöjas att Jocke ska resa till sin sommarstuga dagen efter. I fjärran så ser vi cykelljus. Det får Jocke och Olivia att resa sig upp och gå därifrån. Olivia bestämmer sig då för att hon tänker gå hem istället utan Jocke. De går åt skilda vägar, och kameran ska sedan skifta fokus till cykelljusen, det avslöjas att det är Sigge och Kenny som spanar på dem. De bestämmer sig för att ge sig på Olivia. Hon försöker ta sig undan, men Sigge och Kenny får tag på henne, och det slutar med att Sigge våldtar henne medan Kenny tittar. Detta är en viktig vändpunkt då det är den sista pusselbiten i att visa att Sigge är inte bara ett monster, han är en rakt igenom ond människa som har noll försonande drag. På många sätt så är våldtäktsscenen den starkaste och mest obehagliga scenen i hela manuset, då våldtäkt i sig redan är något som är ett magstarkt och upprörande ämne.

Fast samtidigt så är det viktigt att tänka på att jag inte har inkluderat den scenen bara för sakens skull, utan den finns där av en anledning. I och med att Olivia försvarar Jocke och är tillsammans med honom, så gör det henne till en måltavla för Sigge och Kenny. Det finns små hintar att Olivia kommer att råka illa ut, varav den främsta är när Sigge säger till Olivia att sluta ta Jocke i försvar då det kommer att "...sluta illa.". Våldtäktsscenen är också tänkt att visa att ingen är "säker" i manuset, utan vad som helst kan hända vem som helst. Det är även på grund av våldtäkten som Olivia bestämmer sig för att hon inte kan träffa Jocke längre, då hon är rädd för vad annat Sigge och Kenny kommer göra mot henne.

5.4 Manusets klimax

Enligt Neil Chase (2023), manusets klimax är ett av de viktigaste delarna i berättelsen. Det är där som allt kommer till sin spets, och kan vara den avgörande faktorn i huruvida berättelsen funkar eller inte. Chase skriver även att ett manus klimax är den mest spännande och dramatiska delen där protagonisten måste anta sin största utmaning, och är på många sätt den största vändpunkten i berättelsen.

När det kommer till klimaxet i *En Skånsk Hämndsaga* så har den förändrats mot de tidigare utkastet. I de tidigare utkastet så slutade manuset med att Jocke fick sin

hämnd, och det var ett väldigt upphöjt slut där han dansar med Olivia till The Four Tops ”*It’s the same old song*”. Det vill säga att filmen slutar med budskapet att hämnden är ljuv, och det blev nästan en glorifiering av hämnden. Fast sen så när jag började jobba på efterföljande utkast så jag fick mig en tankeställare; vad om hämnden inte är ljuv? Tänk om Jocke gör allt som han gör, men att det inte får honom att känna sig bättre, utan det blir faktiskt mer av ett ”vad fan har jag gjort?”-scenario istället. Det är ett betydligt mer realistiskt slut än vad jag hade tidigare, och ett som jag föredrar långt framför det originella slutet.

Klimaxet i *En Skånsk Hämndsaga* är en kulmination av allt som vi har läst innan dess. Våldet får sitt fulla utlopp där insatserna är enormt höga. Jocke lyckas ta sig ut ur källaren efter att ha dödat Kenny, och bestämmer sig för att påbörja en katt-och-råtta-lek med Sigge. Han räknar till tio och Sigge springer och gömmer sig, Jocke sätter sedan igång musik som lite psykologisk krigsföring. Jocke säger till Sigge att innan han dödar honom så ska han berätta vad han gjorde mot Olivia. Sigge lyckas dock få övertaget, och han berättar sedan vad han och Kenny gjorde mot Olivia.

Sigge tvingar Jocke in i vardagsrummet där han bestämmer sig för att leka rysk roulette med honom. Precis när han ska avfyra pistolen så ringer det på dörren, och det visar sig vara Olivia som har kommit. Sigge tvingar in henne i huset, och den fruktansvärda ryska rouletten fortsätter. Det var viktigt för mig att inkludera Olivia i filmens klimax, då jag inte ville avsluta hennes historia med en hemsk våldtäkt, utan jag ville ge henne och Jocke ett ordentligt avslut.

Precis när Sigge är på väg att skjuta Jocke så avbryter Olivia honom, och börjar vädja till honom. Hennes list fungerar, och det slutar med att Jocke skjuter ihjäl Sigge. Jocke och Olivia sitter sedan och diskuterar vad som har hänt. Det avslutas med att Olivia lämnar Jockes hus, de tittar på varandra en sista gång och sedan klipper vi till svart skärm, och berättelsen är därmed över. Ett på många sätt mörkt och bitterljuvt slut där Jocke får sin hämnd, men samtidigt så måste han ta konsekvenserna för sina handlingar. I detta fallet är konsekvenserna att Jocke tänker anmäla sig till polisen, fast det är något som vi inte får se, utan det antyds istället.

5.5 Manusets teman

Det finns flera olika teman i *En Skånsk Hämndsaga* varav de mest framträdande är mobbning och hämnd, men under ytan så behandlas även teman såsom uppväxt, kärlek och rättvisa. Det är dessa teman som ger filmen dess djup och tyngd, och gör att den blir mer än en simpel hämndhistoria.

Filmens teman är sådana som är djupt personliga för mig, i synnerhet så är mobbningen den som ligger mig närmast av olika anledningar. Mobbning är ett tidlöst ämne rent tematiskt, det är något som existerar överallt än idag och det är vad som ger manuset relevans och tyngd.

Det som var enormt viktigt för mig när det kom till skildringen av mobbning var att det skulle vara väldigt hårt slående och icke-förskönat. Mobbning är något som är fruktansvärt på alla sätt och vis, och därför måste det porträtteras som sådant. Det får inte porträtteras som något som är underhållande, utan det måste visas för vad det är och vad för effekt det har på den/dem som blir mobbade eller har erfårit det själva.

När det kommer till hämnden i filmen, så var det minst lika viktigt att den också skulle skildras på ett sätt som inte glorifierade det. Medan jag ska erkänna att jag har känt starkt hämndbegär mot mina mobbare så skulle jag aldrig någonsin kunna agera ut något av det, eftersom jag är ingen vigilante eller en anti-hjälte. Jag är ingen skurk och jag ser mig inte själv som hjälten i min story, men om jag hade ens gjort något av det som händer i manuset, exempelvis kidnappat någon och torterat, då blir jag per automatik en skurk.

Medan det var väldigt viktigt att ge Jocke starka motiv till varför han gör som han gör mot Sigge och Kenny, så var det också väldigt viktigt att aldrig någonsin förlåta hans handlingar. Det som Jocke gör är i slutändan fel, och han förtjänar att ta konsekvenserna för sitt agerande. Som Olivia säger i slutet av filmen: ”...*det är en helt annan sak att tänka det och sen göra det.*”.

Så slutligen är filmens väsentliga teman såsom mobbning och hämnd framträdande genom hela manuset. Enligt mig själv så har dessa teman förvaltats väl och är porträtterade på ett sätt som gör berättelsen rättvisa.

6 Resultat

I denna avhandling så ämnade jag att svara på min forskningsfråga: *När kan explicit våld vara meningsfullt berättande i ett filmmanus?*

Om vi börjar med analysen av *En Skånsk Hämndsaga*. Det första som jag gjorde var att analysera vilken genre som den hamnar i, det vill säga om den är en exploitation film eller inte. Det som jag kom fram till är att den inte är det. Den började som en exploitation film i de två första utkastet för att sedan i det tredje och fjärde utkastet styras mer mot traditionell film där jag ville följa berättandets komponenter så som orsak och verkan, tid och utvecklingsmönster för att på sätt göra berättelsen meningsfull och klassisk. Sedan så analyserade jag manusets karaktärer, olika vändpunkter, dess klimax och slutligen teman och kom fram till att karaktäriseringarna och teman är genomtänkta, och att strukturen fungerar och följer reglerna inom orsak och verkan. Det finns inga luckor i berättelsen, eller något som är missvisande, vilket är typiskt för en exploitation film.

Explicit våld är en omistlig del av exploitation filmer, och det är något som jag fick lära mig i min forskning av exploitation genren. Våldet i en exploitation film är skildrat som underhållningsvåld, där det förskönas och tas till extremer. Våldet i *En Skånsk Hämndsaga* är inte skildrat som underhållningsvåld, och det var aldrig tanken att det skulle skildras som det. Våldet i *En Skånsk Hämndsaga* ska vara hårt slående och realistiskt utan några som helst försköningar, och det är exakt vad det är.

Som jag nämnde tidigare, *En Skånsk Hämndsaga* är inte en exploitation film, utan det är en berättelse om hämnd. En psykologisk thriller. Fast några av de våldsammare scenerna kan anses vara exploaterande – som jag nämnde i analysen scenen i omklädningsrummet och våldtäktsscenen. Som till exempel, scenen i omklädningsrummet kan anses vara exploaterande då huvudkaraktären är naken och

faller offer för en våldsam och förnedrande attack. Däremot så är det en kort scen som är ungefär en sida lång, och det är också en nödvändig scen för att visa hur allvarlig mobbningen som Jocke måste stå ut med är.

Genom min analys av mitt manus från perspektivet om det är exploitation eller inte, så kom jag till slutsatsen att exploitation filmer kan ha meningsfullt berättande i sig. Medan det finns filmer som är klart och tydligt exploitation filmer, till exempel de som jag nämner i tidigare kapitel, samtidigt så finns det många filmer som faller någonstans mitt emellan exploitation filmer och filmer som inte exploaterar sina ämnen. Som det diskuteras i teorin, filmer som *The Texas Chainsaw Massacre* anses vara en exploitation film, men den har fortfarande meningsfullt berättande i sig och har på senare tid blivit en klassiker. I mitt tycke så betyder detta att exploitation filmer börjar bli mer mainstream i den moderna eran.

7 Diskussion

Ja, efter många om och men så har vi kommit fram till slutspurten av detta arbete. Den viktigaste frågan som jag ställer mig själv är följande: *Hur har mitt manus utvecklats mig som en storyteller?*

Som jag nämnde i introduktionen, *En Skånsk Hämndsaga* är det svåraste manuset som jag har skrivit hittills av flera anledningar. Jag tänker inte gå in på alla dessa anledningar, men den främsta var just att skriva ett långfilmsmanus, en icke-linjär berättelse med biografiska element från min barndom. Man säger att man ska skriva det som man känner till, och det kunde knappast ha varit mer sant när det kom till att skriva *En Skånsk Hämndsaga*.

Detta är berättelsen som jag har velat berätta i hela mitt liv, men jag har alltid skjutit upp det av olika anledningar. Antingen för att tiden inte har varit rätt eller för att jag inte har vetat vad min vinkel skulle vara, eller slutligen för att jag har varit rädd för att berätta. Jag har alltid velat berätta en hårt slående och skoningslös historia om hur det är att bli mobbad, då det är något som jag har fått erfara under största delen av mitt liv.

Att bli mobbad är något som är skrämmande och helt förskräckligt på alla sätt och vis, och jag ville med detta manus förmedla den skräcken om hur det är att leva med att konstant känna att man är i fara.

Att skriva detta manus blev ett sätt för mig att behandla mina egna demoner som jag aldrig hade gjort tidigare. Jag har spenderat tre år på att gå i psykoterapi två gånger i veckan, men inte ens i terapin har jag bearbetat mina demoner så intensivt som jag har gjort i detta manus. När man skriver något så lär man sig något nytt om sig själv, eller så är det för mig i alla fall, och det som jag lärde mig av att skriva detta manus är hur mycket ilska jag känner mot mina gamla mobbare. Att skriva *En Skånsk Hämndsaga* var att få leva ut en ytterst våldsamt fantasi där det inte fanns några som helst gränser för något. Det var väldigt terapeutiskt.

Det viktigaste som jag lärde mig av att skriva manuset är hur det konstant ändras till det bättre, och hur ens intentioner ändras. När jag skrev det första utkastet så hade jag först och främst exploitation genren som den främsta utgångspunkten. Jag lät mig bli inspirerad av filmer som *I Spit on Your Grave*, *The Last House on The Left* osv. Jag ville chockera och uppröra med det explicita övervåldet och det icke-linjära berättandet. Jag hade slängt in en våldtäktsscen i smeten. Det fanns egentligen ingen som helst anledning för den scenen att existera förutom ett fyrkantigt beslut att göra huvudkaraktärens hämndbegär ännu starkare och antagonisten till ett ännu större ondskefullt monster.

När jag senare återvände till manuset åtskilliga månader senare för att skriva om det så började jag med att läsa det första utkastet. Jag blev snabbt väldigt illa till mods av vad jag hade skrivit. Det var så nära en modern exploitation film som man kunde komma med extremt underhållningsvåld som kändes romantiserat och taget till sådana längder att det bara fick mig att känna mig smutsig. Jag kände genast att jag ville styra bort manuset från exploitation genren, och det som jag började med var att tona ner på våldet i ganska många av scenerna. Fast det var vissa scener som jag lät vara intakta, som till exempel våldtäktsscenen. Även fast den kändes som att den bara var inslängd, så kände jag att den fortfarande hade sin plats i berättelsen. Men jag visste innerst inne att den behövde ändras på något sätt, jag visste bara inte hur.

Fast problemet var att Olivia sexualiserades på grund av våldtäkten, och det var ett ganska stort problem. Olivia som karaktär var inte välutvecklad på något sätt, utan hennes roll var ganska platt och intetsägande. Man fick inte känslan av varför hon och Jocke gillade varandra, deras romans kändes väldigt påklistrad och inte ett dugg trovärdig. När jag återvände till det tredje och sedermera det fjärde utkastet, så var det första som jag gjorde var att utveckla Olivias karaktär. Jag utvecklade henne till en stark och modig karaktär med skinn på näsan som står upp mot Sigge och Kenny. Även när hon blir knivhotad och sedermera våldtagen så kämpar hon emot och vägrar låta sig bli ett offer. Av alla karaktärer som jag utvecklade i det senaste utkastet så är jag mest nöjd med Olivias utveckling.

En annan viktig utveckling i det senaste utkastet var just våldtäktsscenen. Hade manuset filmatiserats i sitt första eller andra utkast, då hade jag visat allt och inte lämnat något till fantasin. Men ju mer jag tänkte på det desto mer kändes det som helt fel tillvägagångssätt. Jag är av åsikten att det är mycket starkare när man antyder saker i stället för att visa det direkt, och det var den vägen som jag kände blev bäst för våldtäktsscenen. I slutändan så är jag väldigt nöjd med hur manuset har utvecklats sen det första utkastet. Det känns som att det har gått från att vara en modern exploitation film till att bli mer av en psykologisk hämndberättelse av ett mer klassiskt stuk.

Fast allt är inte guld och gröna skogar när det kommer till *En Skånsk Hämndsaga*. Jag gjorde många misstag längs vägen, och det finns mycket som jag önskar att jag hade gjort annorlunda. Den främsta är att jag inte hade planerat manuset till punkt och pricka innan jag började skriva det. Jag visste bara att det skulle handla om mobbning och hämnd, men jag visste inget utöver det och skrev i stort sett i blindo. Något som jag har fått lära mig på alla manuskurser är att planera manuset genom att skriva synopsis och scenförteckning, och det är ett väldigt effektivt sätt att kartlägga berättelsen, men jag valde att gå emot det tillvägagångssättet. Anledningen till att jag gjorde det var för att jag vanligtvis gillar att inte planera något i förväg, utan jag vill låta berättelsen utveckla sig organiskt och det gör det mer spännande för mig att skriva. Fast i det här fallet så var det ett misstag eftersom jag ibland inte visste vad jag skulle skriva, och det gjorde att vissa saker i manuset kändes inslängda i sammanhanget, som till exempel

våldtäktsscenen. Den var inget som jag hade planerat på förhand, utan den föddes direkt ur situationen. Direkt efter att jag hade skrivit den scenen så undrade jag om jag hade gått alldeles för långt, och det var en tanke som gick och gnagde på mig en tid. Jag hade visserligen satt upp som en regel att inte vara rädd för att gå för långt, men när det kommer till ett så känsligt ämne som våldtäkt så är det ytterst viktigt att vara försiktig i hur man skildrar det, och att man ser till att det för berättelsen framåt.

Trots att jag nu har skrivit fem utkast av manuset så finns där fortfarande saker att förbättra med det. Jag är fortfarande inte helt nöjd med karaktäriseringarna, i synnerhet så finns det fortfarande rum att fördjupa Sigge och Kenny. Som det är nu så är de klassiska filmskurkar, och jag vill att de ska ha samma djup som Jocke och kännas som riktiga människor. Sedan så är det fortfarande vissa våldsamma scener i manuset som jag inte är helt säker på om de verkligen behövs, i synnerhet så gäller det när Jocke dödar Sigges hund i början av berättelsen. Jag vill att allt som finns i manuset ska ha en naturlig plats i berättelsen, och därför är det extra viktigt för mig att jag är väldigt kritisk när jag skriver flera utkast och verkligen granskar allt på djupet. Allt onödigt fett måste tas bort för att göra berättelsen så effektiv som möjligt.

Så för att återgå till min fråga: *Hur har mitt manus utvecklat mig som en storyteller?* Jag tycker att *En Skånsk Hämndsaga* har lärt mig oerhört mycket om att skriva ett långfilmsmanus. Det har lärt mig att skriva en berättelse där berättandet är icke-linjärt, vilket har varit intressant då jag alltid har gillat icke-linjära filmer såsom *Pulp Fiction* (1994, Quentin Tarantino), *Irréversible* och *The Usual Suspects* (1995, Bryan Singer). Att nu ha fått bidragit till den typen av berättande har varit oerhört spännande och lärorikt. Jag känner även att jag har fått ett starkare grepp om karaktärsutveckling och händelseförlopp, det vill säga att jag vet hur jag ska få till en röd tråd i berättelsen och hur jag ska få karaktärerna att utvecklas i den tråden.

Slutligen, att skriva *En Skånsk Hämndsaga* har varit en av de mest intensiva erfarenheter i mitt liv, men jag är så tacksam och glad att jag gjorde denna resa.

8 Källor/References

- Argento, D. (Director). (1970). *The Bird with the Crystal Plumage* (Film). Seda Spettacoli S.p.A., CCC Filmkunst GmbH.
- Bergman, I (Director). (1960). *Jungfrukällan* (Film). Svensk Filmindustri.
- Bordwell, D., & Thompson, K. (2004). *Film art: An introduction*. McGraw-Hill.
- Chase, N. (2023, February 25). *What is the climax of a story? [definition and examples]*. Neil Chase Film. Retrieved March 14, 2023, from <https://neilchasefilm.com/what-is-the-climax-of-a-story/>.
- Chatman, S. B. (1993). *Coming to terms: The rhetoric of narrative in fiction and film*. Cornell University Press.
- Clark, L. (Director). (2001). *Bully* (Film). Blacklist Films, Gravity Entertainment, Muse Productions, StudioCanal.
- Craven, W. (Director). (1972). *The Last House on the Left* (Film). Sean S. Cunningham Films, The Night Company Lobster Enterprises.
- Cunningham, S. (Director). (1980). *Friday the 13th* (Film). Georgetown Productions Inc.
- Doherty, T. (2010). *Teenagers and teenpics the juvenilization of American movies in the 1950's*. Temple University Press.
- Ebert, R. (1974, January 1). *The Texas Chainsaw Massacre :: Rogerebert.com :: Reviews*. RSS. Retrieved February 14, 2023, from <https://web.archive.org/web/20110605135946/http://rogerebert.suntimes.com/apps/pbcs.dll/article?AID=%2F19740101%2FREVIEW%2F401010319%2F1023>
- Ebert, R. (no date) *I spit on your grave movie review (1980): Roger Ebert, movie review (1980) | Roger Ebert*. Available at: <https://www.rogerebert.com/reviews/i-spit-on-your-grave-1980> (Accessed: March 1, 2023).

- Fennell, E. (Director). (2020). *Promising Young Woman* (Film). FilmNation Entertainment, LuckyChap Entertainment.
- Fischer, C. (1992). "Beyond the Valley of the Dolls" and the Exploitation Genre. *The Velvet Light Trap*, 30, 18–33.
- Heller-Nicholas, A. (2011). *Rape-revenge films: A critical study*. McFarland & Company.
- Hooper, T. (Director). (1974). *The Texas Chain Saw Massacre* (Film). Vortex.
- Kolker, R. P. (2011). *A Cinema of Loneliness: Penn, Stone, Kubrick, Scorsese, Spielberg, Altman*. Oxford University Press, Inc.
- Lynch, P. (Director). (1980). *Prom Night* (Film). Simcom Productions, Prom Night Productions.
- Noé, G. (Director). (2002). *Irréversible* (Film). Les Cinémas de la Zone, StudioCanal.
- Novak, G. D. (1987, October 31). *Social Ills and the one-man solution: Depictions of evil in the vigilante film*. ERIC. Retrieved February 14, 2023, from <https://eric.ed.gov/?id=ED301896>
- Roche, D. (2015, December 15). *Exploiting exploitation cinema: An introduction*. Transatlantica. Revue d'études américaines. American Studies Journal. Retrieved February 14, 2023, from <https://journals.openedition.org/transatlantica/7846>
- Schaefer, E. (2001). *"Bold! daring! shocking! true!": A history of exploitation films, 1919-1959*. Duke Univ. Press.
- Scorsese, M. (Director). (1976). *Taxi Driver* (Film). Bill/Phillips Productions, Italo-Judeo Productions.
- Siegel, D. (Director). (1971). *Dirty Harry* (Film). The Malpas Company.

- Singer, B. (Director). (1995). *The Usual Suspects* (Film). Polygram Filmed Entertainment, Bad Hat Harry Films, Blue Parrot Productions, Spelling Films International.
- Spielberg, S. (Director). (1975). *Jaws* (Film). Zanuck/Brown Company, Universal Pictures.
- Tarantino, Q. (Director). (2003). *Kill Bill Volume 1* (Film). A Band Apart.
- Tarantino, Q. (Director). (1994). *Pulp Fiction* (Film). A Band Apart, Jersey Films.
- Viteo, K. A. (2012, December 4). *Day of the woman?: Feminism & rape-revenge films*. Scholarship@Western. Retrieved February 14, 2023, from <https://ir.lib.uwo.ca/etd/1018/>
- Vogler, C. (1998). *The writer's Journey: Mythic structure for writers*. Michael Wiese Productions.
- Wilson, D.J. (2021) *Day of the woman: Feminist revenge exploitation in I spit on your...*, *Diabolique Magazine*. Available at: <https://diaboliquemagazine.com/day-of-the-woman-feminist-revenge-exploitation-in-i-spit-on-your-grave-1978/> (Accessed: March 1, 2023).
- Wood Jr., E (Director). (1953). *Glen or Glenda* (Film). Screen Classics.
- Zarchi, M. (Director). (1978). *I Spit on Your Grave* (Film). Cinemagic Pictures.

